

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ніценко В. С. Державне регулювання інноваційного розвитку технологічного парку в Україні / В. С. Ніценко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв: МДАУ. – 2005. – № 3 (31). – С. 110-113.
2. Крушкін Є.Д. Менеджмент організації в умовах трансформаційної економіки: навч. посібник / Є.Д. Крушкін, В. С. Ніценко. – Одеса: ТОВ «ЛЕРАДРУК», 2007. – 702 с.

УДК 631.16

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Маркевич Т. В.

Постановка проблеми в загальному вигляді. При невпинному зростанні економіки в Україні слід особливу увагу приділити фінансовому управлінню підприємством. Якщо раніше, за умов планового соціалістичного господарства економічна робота на підприємстві зводилась до аналізу «план – факт», то на сьогодні кожний господарюючий суб'єкт, незалежно від основного виду діяльності і форми власності, має реально оцінювати як власний фінансовий стан, так і фінансовий стан потенційних партнерів. Саме тому в країнах з розвиненими ринковими відносинами пріоритет в бізнесі надається фінансовому управлінню. При переході України до ринкових відносин фінансова політика підприємств має бути направлена на оптимізацію прибутку зі зростанням рівня рентабельності та ліквідності. Ефективне фінансове управління спрямоване на те, щоб кожна вкладена в оборот гривня принесла найбільший з можливих прибуток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінкою фінансових потужностей господарства на сьогодні зацікавлено багато з вчених економістів, таких як О.Кононенко, О.Маханько, Н.Давиденко, П.Стецюк та інші, оскільки неможливо спланувати ефективну діяльність господарства та націлити його на отримання високих прибутків без всебічного оцінювання фінансових можливостей на даному етапі.

Формування цілей статті. Основними цілями проведення даного дослідження є встановлення значення фінансового аналізу в побудові ефективної системи фінансового управління господарством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий аналіз - це засіб оцінювання і прогнозування фінансового стану. Приклад даного аналізу розглянемо за даними ТОВ «Велетень» Глухівського району Сумської області. Перш за все, оцінювання фінансів підприємства починають з вивчення складу і структури активів підприємства і джерел їх формування. Результати аналізу надають користувачам інформацію щодо реального становища активів господарства, і дозволяють зробити висновки про обґрунтованість долі оборотних та необоротних активів у загальній структурі балансу і визначити рівень ефективності підприємства та спрогнозувати його на майбутнє. Турбота про забезпечення бізнесу фінансовими ресурсами є суттєвим моментом діяльності будь-якого підприємства.

Наступним етапом оцінювання фінансового стану підприємства є аналіз власного капіталу, який є основою незалежності та самостійності. Він забезпечує стійке фінансове становище і зниження ризику банкрутства. Виходячи з даних аналізу, користувач може реально оцінити рівень величини власного капіталу, незалежність підприємства від зовнішніх факторів, визначити рівень кредиторської заборгованості господарства та побачити розміри впливання коштів у негрошові поточні активи.

Після загальної оцінки стану майна господарства, необхідно розрахувати показники ефективності використання фінансових ресурсів. Зазначимо, що майно – це фінансові ресурси з точки зору напрямів їх вкладень (в оборотні чи необоротні активи).

Пасиви – це теж фінансові ресурси, тільки з точки зору їх юридичної незалежності (власні чи запозичені). Розглянемо основні з них у таблиці 1.

Таблиця 1.

Розрахунок показників прибутковості основних активів

Показники	Рядок, форма	2006 р.	2008 р.	Відхилення 2008р. від 2006р.
Чистий дохід(виручка) від реалізації пр-ції, тис.грн	ф.2р.035	11139,6	16217	5077,4
Чистий прибуток(збиток), тис.грн	ф.2р.220	2943,3	7832	4888,7
Середньорічна вартість заг. активів, тис.грн	ф.1р.280	17426,7	32573	15146,3
Середньорічна вар-ть оборот. активів, тис.грн	ф.1р.260	11662,6	18694	7031,4
в т. ч. а) запаси, тис.грн	ф.1р.100-140	1623,7	2055	2055
б) грошові кошти, тис. грн	ф.1р.230	255,1	204	-51,1
в)дебітор. заборгованість, тис.грн	ф.1р.160	1913	1477	-436
Коефіц. прибутковості заг. активів	ряд2/ряд3	0,16	0,24	0,12
Коеф. прибутковості реаліз. пр-ції	ряд2/ряд1	0,26	0,48	0,22
Коеф. обороту загальних активів	ряд1/ряд3	0,63	0,49	-0,14
Коеф. обороту поточних активів	ряд1/ряд4	0,95	0,86	-0,09
Коеф. обороту запасів	ряд1/ряд4а	6,86	7,89	-1,03
Коеф. обороту грошових коштів	ряд1/ряд4б	43,66	79,49	35,83
Коеф.обороту дебіторської заборгованості	ряд1/ряд4в	5,82	10,97	5,15
Коеф. прибутковості власного капіталу	ф.2р.220/ф.1р.380	2,21	0,85	-0,37

Як бачимо з таблиці 1, чистий прибуток у 2008 році збільшився на 4888,7 тис.грн, що в свою чергу сприяло підвищенню ефективності використання загальних активів.

Важливе значення у формуванні чистого прибутку належить обсягу реалізації продукції, показник якого є одним з основних показників ділової активності управлінської служби господарства. Як бачимо, сума чистого доходу (виручки) від реалізації у 2008 році збільшилась на 5077,4 тис.грн. На зміну прибутковості загальних активів впливає коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції, що збільшився на 0,22 пункти, в свою чергу коефіцієнт загальних активів скоротився на 0,14 пункти. Зазначимо, що оборотність запасів та поточних активів знизилась на 1,03 та 0,09 пункти відповідно. Ця зміна негативно вплине на рівень рентабельності підприємства. При цьому позитивним є прискорення обороту грошових коштів більш, ніж в 1,5 рази, та обороту дебіторської заборгованості в 2 рази. Слід відмітити, що коефіцієнт прибутковості власного капіталу знизився на 0,37 пункти, що значно знижує інвестиційну привабливість товариства. Загалом ефективність використання фінансових ресурсів в даному господарстві знаходиться на досить високому рівні, що позитивно впливає на основні економічні показники діяльності і дозволяє господарству не лише отримувати високі прибутки, а й успішно розвиватися та покращувати матеріальну базу господарства.

Напрямки вкладення та залучення коштів мають вагоме значення у формуванні фінансових потоків господарства, які впливають на фінансове становище і, в свою чергу, характеризуються рядом важливих показників, одним з них є платоспроможність. Оцінка платоспроможності підприємства по балансу здійснюється на основі характеристики ліквідності оборотних активів, яка визначається часом, необхідним для перетворення їх в грошові кошти. В таблиці 2 наведено основні показники платоспроможності, враховуючи правило зростаючої ліквідності.

Таблиця 2

Показники платоспроможності підприємства

Показники	Методика розрахунку	2006р.	2007р.	2008р.	Відхилення 2008р. від 2006р.
Грошова платоспроможність	ф.1 р.220+р.230+р.240/ ф.1р.620	0,07	0,09	00,016	-0,54
Розрахункова платоспроможність	ф.1р.220+р.230+ р.240+р.160+р.140+ р.130/ ф.1р.620	1,2	0,63	0,9	-0,3
Ліквідна (загальна) платоспроможність	ф.1р.260+р.270/ ф.1р.620+р.480+р.630	0,72	0,65	0,8	0,08
Коеф. критичної платоспроможності	ф.1р.260-(р.100+р.110+ +р.120)/ф.1р.620	1,86	0,64	00,93	-0,93

Аналізуючи дані табл. 2, ми бачимо, що коефіцієнт грошової платоспроможності зменшився на 0,054 пункти. Це вказує на те, що частина короткострокових зобов'язань, що можуть бути погашені негайно, значно зменшилась. Теоретично прийнятним значенням цього коефіцієнта є співвідношення 0,2:1. В даному господарстві він знаходиться на рівні 0,016 пунктів. Тобто на 1 гривню короткострокових зобов'язань припадає лише 1,6 копійок платіжних засобів. Це пояснюється зменшенням грошових коштів та їх еквівалентів, при збільшенні розміру поточних зобов'язань. Коефіцієнт розрахункової платоспроможності значно вищий за коефіцієнт грошової платоспроможності, оскільки при його розрахунку до чисельника включають інші, хоча і менш ліквідні активи: дебіторська заборгованість, товари та готова продукція. Як бачимо, даний коефіцієнт за досліджуваний період зменшився на 0,3 пункти. Коефіцієнт ліквідної платоспроможності мав тенденцію до зростання. Теоретично – гранична величина цього показника по рекомендаціям економічної науки має бути більше 1. Рівень показника дає змогу стверджувати про недостатність оборотних засобів у підприємства для повної ліквідації боргових зобов'язань. Реальнішим, із вказаних вище коефіцієнтів вважається коефіцієнт критичної ліквідності. Цей показник визначається відношенням величини поточних активів за мінусом запасів і незавершеного виробництва, які не так швидко перетворюються на гроші. Дані свідчать, що цей показник у 2008 році зменшився вдвічі, у порівнянні з 2006 роком, і склав 0,93 пункти. Дуже добре, якщо цей показник знаходиться на рівні 1. Загалом, можемо констатувати зниження показників платоспроможності, що прямо пропорційно пов'язано з фінансовим становищем господарства.

Однією з важливіших характеристик фінансового стану є фінансова стійкість підприємства. Вона характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використанням. Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів, що впливають на його фінансове становище (табл. 3).

За даними табл. 3 коефіцієнт власних і залучених коштів знаходиться на рівні 0,91. Це означає, що на 1 гривню залучених коштів припадає лише 91 копійка власних коштів.

Аналіз коефіцієнта маневреності показав, що значна частина власного капіталу була капіталізована в основні засоби, а інша використовується для фінансування поточної діяльності. Коефіцієнт структури довгострокових вкладень має тенденцію до скорочення. Розрахунки свідчать, що на підприємстві дещо зменшився показник забезпеченості запасів власними джерелами фінансування і в 2008 році знаходився на рівні нижчому від порогового значення цього коефіцієнта (0,5–1) на рівні 0,3 пункти. Це свідчить про зниження можливості маневрувати власними коштами. Коефіцієнт стійкого

Таблиця 3

Показники фінансової стійкості (стабільності) підприємства

Показники	Методика розрахунку	2006р.	2007р.	2008р.
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	$\frac{\text{ф.1р.380}+\text{р.43}+\text{р.220}+\text{р.620}}{\text{ф.1р.480}-\text{р.620}}$	0,3	1,2	0,91
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф.1р.260}-\text{р.620}}{\text{ф.1р.380}}$	6,1	22	0,71
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{\text{ф.1р.480}}{\text{ф.1р.080}}$	2,2	1,13	0,81
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами фінансування	$\frac{\text{ф.1р.260}-\text{р.620}}{\text{ф.1р.100}+\text{р.110}+\text{р.120}+\text{р.130}+\text{р.140}}$	0,91	0,29	0,39
Коефіцієнт стійкого фінансування	$\frac{\text{ф.1р.380}+\text{р.480}}{\text{ф.1р.640}}$	0,79	0,48	0,63

фінансування характеризує, яка частина активу балансу сформована за рахунок стійких джерел. Як бачимо, лише 63 % активу сформовано за рахунок власних стійких джерел. Критичне значення коефіцієнта, згідно вимог, 0,75, а в нашому випадку він становить 0,63 пункти.

Загалом, ми можемо зробити висновок, що кошти в господарстві розподілені дещо нерівномірно, що призводить до зниження показників фінансової стійкості. Але фінансовий стан товариства «Велетень» є стійким і стабільним, господарство ефективно функціонує на сучасному аграрному ринку, а погіршення деяких з показників зумовлено нестабільною економічною ситуацією в країні. Господарство вміє заробляти прибутки, вчасно повертати борги та ефективно використовувати ресурси і, як показують результати дослідження, має достатні резерви для покращення фінансового стану.

Ефективність функціонування підприємства залежить від обсягу одержаного валового прибутку. Фактори, що впливають на формування валового прибутку визначимо за даними табл. 4.

Таблиця 4

Вплив факторів на зміну валового прибутку

Показники	2007р.	Продукція 2008 р. за собівартістю та ціною 2007 р.	2008р.	Відхилення 2008р. від 2007р.
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис.грн	16985	12884,2	16217	-768
Собівартість реалізованої прдукції, тис.грн	8819	6287,9	9334	515
валовий прибуток, тис.грн,	8164	6536	6883	-1281
в т.ч. за рахунок зміни обсягів реалізації	x	x	x	-1967,5
собівартості	x	x	x	-3046,1
ціни реалізації	x	x	x	3332,1
структури реалізованої продукції.	x	x	x	399,86

Табличні дані показали, що обсяг реалізації продукції зменшився на 768 тис. грн., і, як наслідок, валовий прибуток скоротився на 1281 тис. грн. Собівартість продукції і прибуток знаходяться в зворотній пропорційній залежності. У досліджуваному господарстві обсяги виробництва зменшились, а собівартість зросла, в результаті чого прибуток знизився на 3046,1 тис. грн. Зміна рівня середніх реалізаційних цін на продукцію позитивно вплинуло на валовий прибуток, він зріс на 3332,1 тис. грн. В структурі

реалізованої продукції зросла доля більш рентабельних видів продукції, внаслідок чого валовий прибуток збільшився на 399,8 тис. грн. В цілому, можна зробити висновок, що вирішальними факторами зниження прибутку в 2008 році, у порівнянні з 2007 роком, стало підвищення собівартості продукції і скорочення обсягів реалізації. Із проведеного аналізу випливає, що необхідно розробити заходи, що будуть спрямовані на збільшення обсягів реалізації продукції, при зменшенні собівартості її і зростання реалізаційних цін.

Висновки. Зважаючи на невідомий темп розвитку економічних відносин, дослідження фінансової звітності за допомогою фінансового аналізу є дуже важливим етапом в фінансовому управлінні підприємством і дозволяє користувачам зробити кваліфіковані висновки та прийняти відповідні рішення, націлені на поліпшення фінансового становища підприємства. Правильно проведений аналіз фінансового стану дає змогу зробити висновки про: ступінь збалансованості між рухом матеріальних і фінансових ресурсів, оцінити потоки власного та залученого капіталу в процесі економічного кругообігу, націленого на отримання прибутку, поліпшення фінансової стійкості підприємства, тощо; правильність використання грошових засобів для підтримання ефективної структури капіталу; оптимізацію фінансових потоків господарства, доречність здійснення тих чи інших затрат

Проведення фінансового аналізу надає можливість: здійснювати систематичний контроль за виконанням планів одержання прибутку, виявляти фактори формування прибутку і розраховувати їх вплив, вивчати напрямки і тенденції розподілу прибутку, виявляти резерви збільшення прибутку та розробляти заходи для використання виявлених резервів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: затверджено наказом Мінфіну України та Фондом держмайна України 26.01.2001р. №49/121 // Офіційний вісник України. – 2001. – №7. – с.191-203.
2. Давиденко Н.М. Методи фінансового аналізу діяльності підприємств АПК // Науковий вісник НАУ Вип. 35 : Київ, 2001. – С.192-196.
3. Стецюк П.А. Економічна сутність фінансових ресурсів // Фінанси України. – 2007. – №1. – С. 129-143.
4. Кононенко О., Маханько О. Аналіз фінансової отчетности : Х, 2008. – 198 с.
5. Соломатина А.Н. Экономика, анализ и планирование на предприятии торговли : Киев-Питер, 2009. – 555 с.
6. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз : Київ, 2003. – 555 с.